

nem a pusztítást, ha az erkölcsi követelményeknek eleget tesz. Biológiai és ekológiai szempontot fogadjanak el, nem pedig mechanikait, a határozatok hozatalában vegyék figyelembe a jövő nemzedéket, és a technika hatását az élet minőségére!

Elismerjük, hogy amikor ideológiai konfliktusra fordítja figyelmét nem pedig a szellemire, mely egyesít, még a vallás is gátolhatja a béke és megértés felé irányuló törekvéseket. Ellene vagyunk minden olyan eljárásnak, mely az embereket egymással szembeállítja, és azt akarja, hogy azokban, akik tőlünk különböznek, ellenséget lássunk.

A kongresszus ajánlásai:

1. Javasoljuk tagegyházainknak és csoportjainknak, hogy globális nézőpontból vizsgálják sajátos hitfelfogásaikat és vallásos gyakorlatait, hogy ezáltal megkönnyítsék a maguk között és másokkal folytatandó oly szükségességet párbeszédet.

2. A vallások világparlamentjének közeli centenáriuma való tekintettel, amely 1993-ban lesz, javasoljuk, hogy az IARF és tagegyháza cselekvőleg mozdítsák elő a vallásközi párbeszédet, bevonva azokat az egyházakat és vallási közösségeket, amelyek hajlandók abban résztvenni helyi, országos és nemzetközi szinten. Kívánatosnak látjuk, hogy ennek a párbeszédnek szemelvényei megjelenjenek a tagegyházak folyóirataiban és az IARF kiadványaiban.

3. Elengedhetetlennek tartjuk a folyamatos dialógus szükségét minden szinten azokkal is, akiket érdekelnek a technikai változások vallás-erkölcsi velejárói, és pozitív módon hozzájárulnak az ilyen párbeszédhez azért, hogy a technikai változások elősegíthessék az élet minőségének emelését és a természeti világ integritásának tiszteletét.

4. Újra megfogalmazzuk a vallásos elkötelezettségünkből folyó követelményt, hogy részt vegyünk a békéért, a kölcsönös megértésért, az emberi jogokért és a szenvedés enyhítéséért folyó munkában!

Dr. SZABÓ ÁRPÁD

JÖVŐNK IRÁNTI FELELŐSSÉGGEL

Az IARF teológiai konferenciája és XXVI. kongresszusa

I. Az IARF — Unitárius Világszövetség — teológiai konferenciája

A konferenciát 1987. július 27—31. napjain rendezték meg a kaliforniai Berkeley-ben, a híres egyetemi városban (Egyesült Államok). Rendezője és vezetője dr. Gordon McKeeman a Starr King unitárius-univerzalista teológiai intézet igazgatója, színtere az itteni lutheránus teológiai főiskola volt. A konferencián 32-en vettek részt az IARF különböző tagegyházaiból. Egyházunkat dr. Kovács Lajos püspök,

dr. Erdő János főjegyző, dr. Szabó Árpád teológiai tanár, Andrási György előadótanácsos és Rezi Elek teológiai tanársegéd képviselte.

A Starr King Teológiai Intézet (Starr King School for the Ministry) egyike az amerikai unitárius-univerzalista egyház lelkészképző főiskoláinak. 1901-ben alapították „Pacific Unitarian School for the Ministry” nevén. Akadémitáink közül többen tanultak ezen a főiskolán megalapításától kezdve. Jelenlegi nevét Starr King unitárius lelkésztől kapta, aki az amerikai polgárháború idején a San Francisco-i 1 sz. egyházközség lelkésze volt, s mint a szabadság és egyenlőség eszméinek kiemelkedő harcosa Kalifornia állam egyik képviselője volt az Egyesült Államok Kongresszusában. Mivel ennek az intézetnek nincs bentlakása, ezért rendezték a konferenciát a lutheránus testvérintézet helyiségeiben, szép természeti környezetben.

Berkeley-ben, a Kaliforniai Egyetem szomszédságában az ún. „szent hegyen” kilenc protestáns és római katolikus teológia működik szoros egységben és közös tevékenységben s együtt alkotják a „Graduate Theological Union” társulatot. Bármelyik teológia hallgatójának joga van a társulat testvérintézeteiben hallgatni az előadásokat és vizsgázni az illető tárgyból.

A teológiai konferenciának ez alkalommal nem volt központi témája, ahogyan ezt az előző években gyakorolták, hanem korunk lényeges valláserkölcsi értékfogalmait, ellentétes párjaikkal együtt, állította a megbeszélések középpontjába. Ezek a következők voltak: teremtés — pusztítás, jó — rossz, munka — szabadidő, gyermekek — öregek, szellemiség — igazság, tekintély — szabadság, jólét — inség, élet — halál, múlt — jövő.

A megnyitó előadást dr. Robert N. Bellah, a kaliforniai egyetem tanára tartotta „A különbözőség tapasztalata” (The Diversity Experience) címen. Dr. Bellah azzal összegezte előadását, hogy nekünk az élet egységére kell tennünk a hangsúlyt a különbözőség hangoztatása helyett. Meg kell tanulnunk azt a nyelvet beszélni, amelyet fokozatosan elfelejtettük, a megértés, egymás értékeinek megbecsülése és tisztelete, az együvé tartozás nyelvét, amelynek a bibliai hagyományból kell táplálkoznia. A közösségek közösségének a megvalósítására kell törekedni, amelynek összetartó ereje ez az új nyelv lesz.

A megállapított kérdéseket a résztvevők két munkacsoportban tárgyalták meg, közvetlen beszélgetések formájában. Miután mindenki kifejtette véleményét, meglátásait vagy éppen gyakorlati tapasztalatát, a két munkacsoport irányítói dr. Gordon McKeeman és dr. Wayne Rood összegezték a megállapításokat.

A végső, közös megbeszélésen dr. Gordon McKeeman foglalta össze a munkacsoportok eredményeit. A konferencia a szó igaz értelmében a teológusok dialógusa volt, akik egyöntetűen kifejezték, hogy csak valláserkölcsi értékeink iránti felelősséggel, fontosságuk kihangsúlyozásával nézhetünk szembe eredményesen a 21. század kihívásaival. Csak akkor remélhetünk jövődőt, ha a múlt hagyományainak ismeretén állva időnként, amelynek kényszerét mindannyian magunkon hordozzuk, „kairos”-szá, beteljesült alkotó idővé változtatjuk át, amelyben mindenki hivatástudattal és felelősséggel dolgozik a jelenben a holnapért. Ebben az értelemben a konferencia értékes hozzájárulást nyújtott a Világszövetség kongresszusának előkészítésében.

A konferencia programja keretében a résztvevők meglátogatták Berkeley-ben a Kaliforniai egyetemet, az 1. sz. unitárius univerzalista egyházközséget és templomát, San Francisco város történeti, kulturális és építészeti nevezetességeit és ismerkedtek magával a várossal, majd a város közelében levő természeti látványosságot, a híres „Muir Woods” védett területet, az óriás vörösfenyőekkel.

II. Az IARF — Unitárius Világszövetség — XXVI. kongresszusa

Időpontja július 31 — augusztus 7., színhelye San Francisco-tól nem messze, Palo Alto kisvárosban levő Stanfordini egyetem volt.

Az egyetemet 1891-ben alapította a gazdag Stanford család a huszonévesen vérrákban elhunyt egyetlen fiú emlékére. Az elmúlt közel száz év alatt az egyetem rohamosan fejlődött s ma egyike az Egyesült Államok hírneves magánegyetemeinek. Különösen a magfizika, a vegyészet és a biológia területein ért el kimagasló eredményeket az itteni kutatómunka.

Az IARF 41 tagcsoportját 811 küldött képviselte az öt kontinens 17 országából. Ezen kívül a megnyitó és záró istentiszteleten és ünnepélyen mintegy 300 érdeklődő vett részt a közeli unitárius univerzalista egyházközségekből. A kongresszuson egyházunkat hattagú küldöttség képviselte. A teológiai konferencián résztvevők mellett Kiss Alpár baróti lelkész volt a hatodik, aki előzőleg az ifjúsági szervezet összejövetelén vett részt.

A kongresszus központi témája: „A világ vallásai találkoznak a 21. századdal” (World Religions Face the 21st Century” volt. Ez a téma — állapította meg Diether Gehrman főtitkár — „jelentőségteljesen tükrözi a Világszövetség jelenlegi fejlődésmenetét. A téma két fontos távlatot kínál: az egyik jövőnkre tekint, a másik úgy határoz meg minket átfogó módon, mint nemzetközi vallásos közösséget.”

Ezt a témát plenáris üléseken elhangzott előadások és öt munkacsoport keretében előterjesztett dolgozatok mélyítették el. A következő előadások hangzottak el: dr. Sam Keen: Vallásos út a békéhez (The Religious Path to Peace), dr. Clare B. Fischer: Identitás és vallások szorosabb közössége (Identity and Closer Community of Religions), dr. Masahiro Mori: Technológia és kulturális értékek (Technology and Cultural Values), dr. John B. Cobb: Globális teológia egy pluralisztikus korban (Global Theology in a Pluralistic Age) és Motoyuki Naganuma záró előadása.

Az öt munkacsoport a főelőadások témáját dolgozta fel. Ezek a következők voltak:

1. Globális teológia egy pluralisztikus korban — Global Theology in a Pluralistic Age; vezetői dr. Spencer Lavan (Amerika) és Tatsue Miyake (Japán). A munkacsoportban egyházunkat dr. Erdő János képviselte.

2. Identitás és a vallások szorosabb közössége — Identity and Closer Community of Religions; vezetői Natalie Gulbrandsen (Amerika) és Nobuo Kasuyana (Japán). A munkacsoportban egyházunk részéről dr. Szabó Árpád vett részt.

3. Globális felelősség az emberi szükségletek kielégítéséért — Global Responsibility for Meeting Human Needs; vezetői Malvin Hoover

(Amerika) és Ditas Consunji (Japán). A munkacsoportban egyházunk képviselője Rezi Elek volt.

4. Technológia és kulturális értékek — Technology and Cultural Values; vezetői dr. William C. Saunders (Amerika) és dr. Yutaka Furuta (Japán). A munkacsoport tagjai egyházunk részéről Kiss Alpár volt.

5. Vallásos út a békéhez — The Religious Path to Peace; vezetői dr. Loretta J. Williams (Amerika) és dr. George Cox (Anglia). A munkacsoportban egyházunk részéről dr. Kovács Lajos és András György vettek részt.

Augusztus 6-án a kongresszus közös ülésen hallgatta meg a munkacsoportok megállapításait és azokat változtatás nélkül a magáévá tette, az itt elfogadott zárónyilatkozással együtt.

A kongresszus programjában az öt munkacsoport mellett szám szerint 81 műhely jellegű csoport-összejövetelt rendeztek, ahol az IARF tagcsoportjainak életével, tevékenységével, sajátos kulturális és művészeti szokásaikkal és gyakorlatukkal ismertettek meg a résztvevők. E sokszínű program keretében augusztus 1-én és 4-én rendezett összejövetelen egyházunk és a többi kelet-európai testvéregyház életének és munkájának megismerésére került sor. A megbeszélésen mindkét alkalommal számosan jelentek meg. Dr. Kovács Lajos püspök bevezetőjében ismertette egyházunk életét az alkotmányban foglalt lelkiismeret- és vallásszabadság biztosította társadalmi keretben, valamint azt a társadalom szolgálatot és békevédelmi munkát, amelyet a hazai egyházak ökumenikus közösségében folytat. A résztvevők számos kérdést tettek fel egyházunk életével, istentiszteleti gyakorlatával és országunk valláspolitikájával kapcsolatban, amelyekre Püspök a részletes felvilágosítást adott.

A kongresszus szerves részét képezte az IARF közgyűlése, amely az általános programmal összhangban augusztus 5—6-án ülésezett. Tárgysorozatán szerepelt Diether Gehrmann főtitkár jelentése a Világszövetség 1984—1987 közötti időszakban végzett munkájáról, a pénztáros jelentése az IARF anyagi helyzetéről; az IARF alkotmánya egyes szakaszainak módosítása, választások és új tagcsoport felvétele.

Miután a közgyűlés a jelentéseket részletesen megtárgyalta és elfogadta, az 1987—1990 évekre a következő választásokat eszközölte:

elnök: dr. Eugene Pickett (Amerika)

alelnök: Margreet van Deursen-Postma (Hollandia)

pénztáros Yukitaka Yamamoto (Japán)

A tanács tagjai: dr. Ferencz József, Natalie Gulbrandsen, dr. Kovács Lajos, Olatunji Matimoiu, Sheilla McMillan, Toshio Miyake, dr. Nikkio Niwano, Bituen Pablo, dr. Andreas Rössler, Nelly de Rooy-Jansen, Punyabrata Roy Choudhury, dr. William F. Schulz és dr. Roy Smith.

A közgyűlés dr. Nikkio Nowanot, a Risho Kosei-kai alapítóját az IARF tiszteletbeli elnökévé választotta.

A közgyűlés az IARF tagcsoportjai sorába rendes tagként felvette az Amerikai Humanista Társulatot. Az egyházunkat megillető négy szavazati jogot a közgyűlésen dr. Kovács Lajos, dr. Erdő János, dr. Szabó Árpád és András György gyakorolták.

A kongresszus rendezményei sorában első helyen a megnyitó ünnepélyt említjük meg, amelyre az egyetem szép templomában került

sor. Beszédet mondott dr. Maya Angelou író, egyetemi tanár, polgárjogi harcos. A kongresszust üdvözlötték az amerikai Unitárius Univerzalista Egyház, mint a kongresszus rendezője, valamint dr. Diana Eck professzor az Egyházak Világtanácsa, dr. John Keane a Vatikán és dr. Robert Tielman professzor a Nemzetközi Humanista és Etikai Unió részéről. Megfigyelőként képviseltették magukat a Vallás és Béke Világkonferencia, a Keresztény Békekonferencia és a Nemzetközi Amnesztia szervezet.

Augusztus 2-án, vasárnap este volt a kongresszusi istentisztelet, amelyen dr. William Schulz az amerikai Unitárius Univerzalista Egyház elnöke mondott ünnepi beszédet.

Augusztus 5-én a Hirosimára ledobott első atombomba évfordulójának előestéjén „békevirrasztás” volt, ahol a résztvevők újból kifejezték az IARF felelős elkötelezettségét a béke és leszerelés kérdésében, hitet téve az élet és a fejlődés mellett.

Augusztus 6-án került sor a kongresszus záró istentiszteletére és ünnepélyére. Itt említjük meg, hogy először az IARF történetében három liturgiai nyelv szerepelt; az angol és japán mellett, egyházunk múltja és jelene iránti megbecsülés jeleként a magyar nyelv is. A kongresszusi záró beszédet Motoyuki Nagamuna mondta.

Kiemelkedő esemény volt a japán példa sikere nyomán ez alkalommal is megszervezett gyülekezeti és családlátogatás. Augusztus 2-án, vasárnap délelőtt a küldöttek a környéken levő unitárius-univerzalista egyházközségeket látogatták meg, részt vettek az istentiszteleteken és ezt követően a családok körében ismerkedtek az ottani élettel.

A kongresszus idején reggel és este istentiszteletet tartott az IARF egy-egy erre felkért tagcsaportja. Egyházunk augusztus 5-én hétfőn reggel tartott istentiszteletet, amelyen Bibliát olvasott dr. Kovács Lajos, imát mondott dr. Szabó Árpád és prédikációt tartott dr. Erdő János.

A kongresszuson az „IARF Alber Schweitzer”-emlékdíjat Kalyani Karlekar, a Kalkuttai Társadalmi Tervezet vezetője kapta.

A kongresszus és az azt megelőző teológiai konferencia a jövő iránti felelősséggel vizsgálva a reánk váró feladatokat megállapította: nem tekinthetünk előre a 21. századba anélkül, hogy számba ne vennénk a 20. század történetét. Századunk kétségtelenül mind a haladás, mind a rombolás színtere volt. Az előző századokkal összehasonlítva igazi globális katasztrófát tudtunk kialakítani. De megsemmítettünk két világháborút is. Láttuk a népek felszabadulását az elnyomó társadalmi-politikai rendszerek alól, és láttunk mozgalmakat, amelyek önmagukat nuszitították el. Láttuk az egyéni szabadság kiterjedését, de a személyes elkötelezés nem mindig érvényesült. Láttuk a hatalmas technológiai fejlődés haszonélvezőit s ugyanakkor áldozatait is. Az ipari nagylelettségek országok a jólét soha nem tapasztalt szintjét érték el, mialatt az éhség és nélkülözés tartja uralma alatt a világ nagyrészét.

És ugyanilyen ellentétes érzelmekkel nézünk a 21. század elé, amely egyben egy új évezred kezdete is. Ezer évvel ezelőtt Európa népei a dicsőség és végső várakozásában voltak. Olyan világban éltek, amelyet vallási összeütközések dúltak fel és a türelmetlenség jellemezett.

Korunkban mi nem akarjuk Istent tenni felelőssé jövőnkért, legyen bár az jobb vagy rosszabb. Nem akarjuk Isten nevében megsz-

tani az emberiséget, kiválasztottakra vagy elátkozottakra csak azért, mert eltérő kijelentésekhez tartoznak, a mienktől eltérő életutat ismernek el és másképp gondolkodnak.

Ehelyett hitet teszünk a vallások és gyakorlataik, a társadalmi formák és kulturális hagyományok pluralizmusa mellett. De tudjuk azt is, hogy ebből a pluralizmusból kinő a közös érdeklődés és együttműködés. Ezt igazolja az emberiség felismerése és annak közös tudata, hogy csak együtt tudunk úrrá lenni a következő század kihívásain. Mi nemcsak hirdetjük a világ vallásai és az emberiség szorosabb együttműködését, hanem gyakoroljuk is azt a közös tevékenység által.

A múltban eszmék formálták sorsunkat, a jövőt is az eszmék fogják alakítani. Az IARF-nek, mint a szabadelvű vallások nemzetközi közösségének az a hivatása és lesz a jövőben is, hogy bizonyítsa eszméinket és meggyőződésünket, amelyek irányítanak, és munkálkodják felelősséggel azok megvalósításán.

Dr. MURVAY SÁMUEL

MIT VÁRUNK MI EGYHÁZTAGOK A LELKÉSZEKTŐL

A kérdés természetéből következik, hogy nem a „mi”, hanem csak a magam nevében szólhatok és azt is a csalhatatlanság minden igénye nélkül. Szerény véleményem ez, amit, ha valaki kiegészít vagy helyesbit, annak csak örülni fogok.

Ha egy szóban kellene a feltett kérdésre válaszolnom, azt mondanám: mindent! Még pedig úgy, hogy cserébe úgyszólván semmit sem adunk.

Ez a „minden” nem elsősorban rengeteg munka és semmiképpen sem valamilyen anyagi előnyhöz való hozzásegítés; a lelki életünkről van szó és ilyen értelemben igényeljük a határtalan, odaadó, önzetlen és fáradhatatlan közreműködést.

A hit vonatkozásában *mindent* Istenétől vár a földi halandó és Istenének se ad ezért cserébe semmi mást, mint ígéretét és szándékát, hogy Hozzá hű lesz és embertársait szereti. Ahhoz, hogy ez a hit kialakuljon, megerősödjék és az élet megpróbáltatásai közepette se inogjon meg, nagy szükségünk van a lelkész szolgálatára.

Éppen ezért állandóan éreznünk, tudnunk kell, hogy az ő hite sziklaszilárd és ezt életével, magatartásával is bizonyítania kell. Csak azt lehet követni, aki jó példával jár elől, és csak annak lehet elhinni, amit mond, akiről tudjuk, hogy szavai belső meggyőződését tükrözik.

Ha már itt tartunk, legyen szabad kitérnem az egyházi beszédre, prédikációra. Nincs siralmasabb, mint érezni, hogy a szónok csak azért fúzi a szavakat, mondatokat, hogy kitöltse az „előírányzott” időt. Legyen mondanivalója és azt lehetőleg úgy válassza meg, hogy közérdekű lehessen. Nem a vontatottan, sok alpátossal előadott beszéd ra-